

Wij hebben mr Willem van Boom en mr Ivo Giesen, beiden verbonden aan de vakgroep Privaatrecht, bereid gevonden dieper in te gaan op de rechtszaak naar aanleiding van het zogenaamde 'staafincident'. In deze door Ajax aangespannen rechtszaak werd de staafgooier veroordeeld tot een schadevergoeding, die hij hoogstwaarschijnlijk nooit zal betalen.

Het lot van een staafgooier of: hoe punitief is het privaatrecht?

*Willem van Boom
Ivo Giesen*

Op woensdag 27 september 1989 speelde voetbalclub Ajax in stadion De Meer tegen Austria Wien. De sfeer in het stadion was grimmig, zoals inmiddels gebruikelijk was geworden bij (internationale) voetbalwedstrijden. Het duel tussen de twee clubs betrof een eerste ronde voor de UEFA Cup. Na 104 minuten (stand 1-1) staakte scheidsrechter Gallet de wedstrijd omdat doelman Wohlfahrt van Austria Wien in de rug werd getroffen door een ijzeren staaf, die door een toeschouwer van de tribune af het veld opgeworpen was. Wohlfahrt hield een bloeduitstorting over aan het incident. De gevolgen voor Ajax waren veel ernstiger: de strafcommissie van de Europese voetbalunie kende Ajax een reglementaire straf toe van een 0 - 3 nederlaag. Tengevolge hiervan werd Ajax uitgeschakeld van verdere deelname. Bovendien kreeg Ajax in eerste instantie bij wijze van strafmaatregel een uitsluiting van Europees voetbal voor de duur van twee seizoenen. Deze straf werd door de beroepscommissie van de UEFA later gehalveerd (de eloquente reactie van Ajax-voorzitter Van Praag: "Natuurlijk ben ik niet helemaal tevreden, maar ik ervaar dit toch als een halvering van de straf"). Al snel na het incident werd duidelijk dat video-beelden de identiteit van de staafgooier zouden prijsgeven. De politie, die gedurende de wedstrijd slechts 100 agenten had ingezet (aangezien de wedstrijd niet als 'risicovol' werd beschouwd), arresteerde kort nadien de 'supporter' die de staaf had geworpen. De dader, G.M., zeventien jaar oud, werd strafrechtelijk vervolgd en hij werd veroordeeld tot enkele maanden tuchtschool. Bovendien kreeg hij een

levenslang stadionverbod opgelegd voor wat betreft toegang tot De Meer.

De straf die door de UEFA werd opgelegd, had voor Ajax grote gevolgen: een jaar lang geen recettes en televisierechten (en bovendien mocht nadien een aantal wedstrijden niet thuis worden gespeeld). Bovendien leed Ajax belastingschade. Schatting van de schade: zes miljoen gulden. Ajax liet het er niet bij zitten en spande een civiele procedure aan tegen de staafgooier tot vergoeding van deze schade. In het voorjaar van 1996 veroordeelde de Amsterdamse rechtbank dader G.M. tot betaling van de schade van Ajax, begroot op (of gematigd tot) fl. 500.000,-, verhoogd met proceskostenveroordeling en wettelijke rente vanaf 1989, in totaal zo'n slordige fl. 900.000,-.

Toen onlangs werd bekend gemaakt dat deze veroordeling had plaatsgevonden, werd in de media nogal kritisch gereageerd op het ferme standpunt van Ajax dat volledige executie van het vonnis ter hand zou worden genomen. Ajax heeft naar eigen zeggen bewust de media gezocht met het vonnis, omdat het een voorbeeld wil stellen: dit doen wij met oproerkrakers die het voor iedereen verzieken. Het ging en gaat Ajax duidelijk niet om de centen: de geschiedenis leert dat men die van voetbalsupporters niet gemakkelijk krijgt. De zogenaamde 'bommenwerper' uit Oss die in oktober 1987 de interland Nederland-Cyprus luister bijzette met een explosief projectiel, werd reeds in een civiele zaak veroordeeld tot betaling van fl. 286.000 aan de KNVB. Op de schuld, die door wettelijke rente inmiddels is opgelopen tot zo'n negen ton, is niets

afgelost, en gezien de verdien capaciteit van de inmiddels 30-jarige dader (naar verluidt 'loopt hij bij de soos', d.w.z. werkt hij niet), is niet waarschijnlijk dat dat ooit zal gebeuren.

Juridische pikanterie

In de dagbladen waren als gezegd ontstemde reacties te lezen op het als wraakzuchtig bestempelde gedrag van Ajax. Dat de terhandneming van executie van het vonnis meer wegheeft van bestraffing ter *generale preventie*, lijkt duidelijk. Inmiddels heeft Ajax toegezegd met de aansprakelijke 'om de tafel te gaan zitten'. Of dat zin heeft, betwijfelen wij. De persoon in kwestie schijnt zo rond het bestaansminimum te leven; dan heeft praten over een afbetalingsregeling weinig zin. Als er niets te halen valt, valt er ook na een goed gesprek niets te halen!

Vanuit psychologisch oogpunt zou — zo lijkt ons — het ook weinig zinvol zijn om de executie ter hand te nemen. De dader zal alleen maar meer met zijn neus op het feit gedrukt worden dat hij de rest van zijn leven geen cent extra zal hebben, en dat werken, tenzij dat in het "zwarte circuit" gebeurt, hem in elk geval niets zal opleveren. Werken voor de portemonnee van een ander heeft nog nooit iemand tot grootse daden bewogen. De instelling van de staaftgooier, de zin tot het verrichten van werk, wordt dusdanig op de proef gesteld dat het niet ondenkbaar is dat hij niet eens een baan zal kunnen krijgen. Als een eventuele werkgever al een oogje dichtknijpt met betrekking tot het strafblad van G. M., zit hij nog altijd met een ongemotiveerde sollicitant. Een baan zit er dus niet echt in. Daarmee zijn de contouren van een vicieuze cirkel geschetst.

Aan de andere kant, in andere gevallen wordt ook niet gevraagd naar de psychologische impact van een schadevergoeding. De 17-jarige die met de auto van zijn ouders toerend, een voetganger aanrijdt, dient ook zijn hele leven te betalen voor de gevolgen daarvan. Als het slachtoffer invalide achterblijft, rest de joyrider ook een altijddurende (geldelijke) last. Waarom zou de staaftgooier een uitzonderingspositie mogen innemen?

Een aanknopingspunt voor zo'n uitzonderingspositie is wellicht gelegen in het feit dat Ajax, in tegenstelling tot de invalide, geen letselschade heeft geleden, maar alleen economische schade. Het is algemeen aanvaard dat het mogelijk is om meer gevolgen voor rekening te laten komen van degene die letselschade veroorzaakt. De Hoge Raad meent dat een ruimere toerekening van schade gerechtvaardigd is bij letselschade. Wellicht is er dus met de veroordeling tot vergoeding van deze schade van Ajax, afgezien van de executie daarvan, al iets niet helemaal in de haak. Die vergoeding is wellicht te ruim uitgevallen.

Als een ruime toerekening niet uit hoofde van letselschade te aanvaarden is, dient naar andere criteria voor toerekening gezocht te worden. Daarbij wordt aangeknoopt bij hetgeen redelijkerwijs is toe te reke-

nen aan de dader. Een factor van gewicht daarbij is de voorzienbaarheid van de schade. Als op geen enkele manier rekening gehouden kon worden met een bepaalde soort of hoogte van schade is het niet redelijk om de dader daarvoor op te laten draven. De vraag is dan dus of de staaftgooier de schade van Ajax had kunnen en dus moeten voorzien.

Zeker is dat het ook al voor het staafincident gebeurde dat clubs door de UEFA gestraft werden voor het gedrag van hun supporters. Het verbod om een aantal wedstrijden in eigen stadion af te werken, was al bijna ingeburgerd binnen het voetbalcircuit. Sterker nog, enige jaren voor het incident waren alle Engelse clubs voor vijf jaar uitgesloten van Europees voetbal vanwege het Heizel-drama. Het gedrag van de Liverpool-"supporters", die de Juventus-fans dusdanig in het nauw brachten dat een muur van het stadion bezweek, werd niet alleen Liverpool aangerekend, maar alle Engelse clubs.

Met deze geschiedenis nog redelijk vers in het geheugen, trok G. M. naar het Ajax-stadion. Ontgaan kon het hem niet zijn, zeker niet als voetbalfanaat. De voorzienbaarheid van de maatregelen van de UEFA is daarmee gegeven. De laatste link naar de financiële gevolgen van die maatregelen, is dan ook niet meer zo moeilijk. Het is van algemene bekendheid dat begrotingen van voetbalclubs grotendeels afgestemd zijn op het al dan niet spelen van Europacup-wedstrijden voor volle eigen stadions. Zeker bij Ajax is dat het geval. In Amsterdam speelt men immers altijd "Europees".

Staaftgoolen in de Arena

Nu het toerekenen van de schade alleszins redelijk is, ook in onze ogen, zijn we weer terug bij de vraag of die schade wel daadwerkelijk verhaald zou moeten worden, of executie wel zin heeft. Nu er niets te halen valt, is er voor beide partijen geen economisch doel gediend met het executeren. Ajax zal alleen maar extra kosten maken die dan weer bovenop het nog te vergoeden bedrag komen. Rijker zal men er niet van worden. Zo bezien is er geen enkel argument om de zaak op de spits te drijven.

Maar, komen we dan niet terecht in een maatschappij waar de minder bedeeden de facto vrijgesteld zijn van welke vorm van aansprakelijkheid dan ook, omdat een kale kip nu eenmaal niet te plukken valt, ook niet in Amsterdam, waar, naar men zegt, altijd meer kan dan elders? Dat is toch ook niet de bedoeling. Daarmee zou het privaatrecht zijn, niet overheersende maar zeker aanwezige, punitieve karakter geheel kwijt zijn. En ook de preventieve werking die het privaatrecht (meer specifiek, het aansprakelijkheidsrecht) beoogt, zou verloren gaan als een kans van Babangida voor open doel.

De voors en tegens afwegend als verstokte juristen, menen wij dat het bovengenoemde doel van Ajax in deze, namelijk generale preventie, inmiddels wel genoeg gediend is om aan het laatste bezwaar, op puur pragmatische gronden, voorbij te gaan. Boven-

dien, de speciale preventie is ook wel gediend. G. M. is voldoende gestraft. We kunnen ons niet voorstellen dat deze staafgooier ooit nog een staaf zal hanteren in een voetbalstadion. Dat hij een stadionverbod opgelegd heeft gekregen hoeft daaraan overigens niet meer in de weg te staan. Dat verbod betrof immers stadion

"De Meer" en niet de "Arena". Nee, in de Arena zijn gewoonweg geen staven voorhanden, zo leert eigen onderzoek ter plekke. Zo blijkt dat ook Ajax er nog iets van geleerd heeft. En is dat niet belangrijker dan welke som geld ook...

AGENDA

AIESEC

Op 5 november en van 11 tot en met 15 november vindt de Carrièreweek plaats.

Er zijn nog plaatsen vrij voor de Oriëntatie Arbeidsmarkt op maandag 11 november vanaf 13:15 uur en voor de Bedrijfspresentaties op dinsdag 12 november vanaf 9:00 uur.

Het inschrijfgeld bedraagt 5 respectievelijk 10 gulden. Inschrijven kan op de AIESEC-kamer in R19.

Voor meer info: 013 - 466 2573.

Cedant Arma Togae

Woensdag 30 oktober

Lezing door J. DeMiliano, voorzitter Artsen Zonder Grenzen

Onderwerp: de rol van een n.g.o. in conflictssituaties.

Na afloop is er een borrel voor deelnemers.

DiCiT

Donderdag 31 oktober om 20:00 uur in YZ 3

Grote Pleitzitting tussen twee DiCiT-leden, waarbij een professionele jury een oordeel zal geven over de pleiters.

ELSA-Tilburg

Maandag 4 november van 15:00 uur tot 16:00 uur in SZ 27

Lezing door mw mr C.F. Feith-Hooyer, burgemeester van Leersum

Onderwerp: de gemeentelijke herindeling en de stadsprovincie.

Juridisch Mentoraat

Donderdag 14 november om 14:00 uur in YZ 2

Voorlichting Delinquentie en Samenleving: een ex-delinquent komt praten over de vooroordelen in de samenleving ten opzichte van ex-delinquenten.

Donderdag 14 november vanaf 22:00 uur in Noorderligt

Juristenfeest met Harry Slinger

SecJure

Vrijdag 22 november

Deadline: copy voor nummer 2 van deze jaargang dient uiterlijk d.d. ingeleverd te worden op diskette in ons postvak in kamer Y143.